

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - REVIEW

Ο ρόλος της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά

Κίκιλα Μαρία¹, Κουτελέκος Ιωάννης²

1. Νοσηλεύτρια ΤΕ, Msc(c), Γ. Νοσοκομείο Παιδων Αθηνών «Π. & Αγλαΐας Κυριακού»
2. Καθηγητής Εφαρμογών, Τμήμα Νοσηλευτικής Α', ΤΕΙ Αθήνας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σωματική τιμωρία αποτελεί τη πιο συνήθη μέθοδος πειθαρχίας, και πολλές φορές θεωρείται ως ένα απαραίτητο εργαλείο γονικής συμπεριφοράς, παγκοσμίως.

Σκοπός της παρούσης εργασίας ήταν η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με την επιβολή σωματικής τιμωρίας ως μέσο πειθαρχίας των παιδιών.

Υλικό και μέθοδος: Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε περιελάμβανε αναζήτηση ανασκοπικών και ερευνητικών μελετών, κυρίως της τελευταίας πενταετίας στην ηλεκτρονική βάση «pubmed» που αναφέρονταν στην επιβολή σωματικής τιμωρίας ως μέσο πειθαρχίας των παιδιών.

Αποτελέσματα: Παρότι, έχει διεθνώς αναγνωρισθεί με τα ανθρώπινα δικαιώματα, ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα της προστασίας από κάθε μορφή βίας, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής τιμωρίας σε κάθε χώρο, όπως στο σχολείο, στο σπίτι, εντούτοις η σωματική τιμωρία εξακολουθεί να αποτελεί ένα αποδεκτό τρόπο επιβολής πειθαρχίας, κυρίως στο σπίτι. Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι η σωματική τιμωρία δεν μπορεί να ορισθεί με σαφήνεια καθώς παρατηρούνται διαφορές όσον αφορά στις συνήθειες και στις απόψεις των πληθυσμών προς τη διαπαιδαγώγηση στις διάφορες χώρες. Το μοναδικό πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι η άμεση συμμόρφωση του παιδιού. Ωστόσο, η σωματική τιμωρία δεν προάγει την επικοινωνία στους κόλπους της οικογένειας αλλά αντιθέτως ενισχύει την υιοθέτηση παρόμοιας συμπεριφοράς των παιδιών.

Συμπεράσματα: Η αποθάρρυνση της επιβολής σωματικής τιμωρίας στα παιδιά απαιτεί δράση σε διαφορετικούς τομείς, όπως εκτενείς αλλαγές στη νομοθεσία των χωρών και εισαγωγή νέων μέτρων που αφορούν στην σωστή καθοδήγηση των οικογενειών και όσων εργάζονται με παιδιά. Επίσης, απαιτεί ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πληθυσμών ως προς τα δικαιώματα των παιδιών, παγκοσμίως.

Λέξεις κλειδιά: Σωματική τιμωρία, πειθαρχία, σωματική κακοποίηση, απόψεις γονέων.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Κίκιλα Μαρία,
Ιθάκης 114, ΤΚ 16561,
ΤΕΡΨΙΘΕΑ- ΓΛΥΦΑΔΑ,
Τηλ: 2109651861,
Κινητό: 6944918244,
Email: mkikila@gmail.com

The role of corporal punishment in children

Kikila Maria¹, Koutelekos Ioannis²

1. RN, Msc(c), Children's Hospital "P. & Aglaia Kuriakou", Athens
2. Laboratory Instructor, Nursing Department A', Technological Educational Institute of Athens

ABSTRACT

Corporal punishment consists the most common method of discipline and it is frequently accepted as a necessary tool of parents behavior, globally.

Aim: The aim of the present study was to review the literature about corporal punishment as a method of discipline.

The **method** of this study included bibliography research from both the review and the research literature, mainly in the pub med data base which referred to corporal punishment as a method of discipline

Results: Though it is internationally recognized in human rights law that children have a right to protection from all forms of violence, including corporal punishment in all settings (home, school), however corporal punishment is still perceived as an acceptable form of "discipline", particularly at home. It is widely accepted that corporal punishment can de hardly defined accurately owing to the discrepancies among the habits and perceptions of individuals regarding childbearing in various countries. The only advantage of corporal punishment is the quick compliance of the child. Furthermore, corporal punishment does not enhance communication within the family on the contrary; it enforces the adoption of the same behavior by the children.

Conclusion: Abolishing corporal punishment of children demand action at different levels, such as comprehensive changes in legislation of every country and introduction of new policy measures regarding proper guidance for those working with children and families. It also requires awareness and information of the public about children's human rights, globally.

Keywords: Corporal punishment, discipline, abuse, parents' perceptions.

CORRESPONDING AUTHOR

*Kikila Maria,
Ithakis 114, PC: 16561,
Terpsithea-Glyfada, Athens,
Tel: 2109651861,
Mobile: 6944918244,
Email: mkikila@gmail.com*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιβολή σωματικής τιμωρίας αποτελεί τη πιο συνήθη μέθοδο πειθαρχίας και πολλές φορές θεωρείται ως ένα απαραίτητο εργαλείο γονικής συμπεριφοράς. Ωστόσο, σχετίζεται με πολλές και αρνητικές επιπτώσεις, οι οποίες επηρεάζουν δυσμενώς την ψυχοκοινωνική εξέλιξη και ανάπτυξη των παιδιών. Οι κυριότερες επιπτώσεις που αναφέρονται από τη βιβλιογραφία είναι επιθετικότητα, παραβατική και αντικοινωνική συμπεριφορά, σχέση φτωχής ποιότητας με τους γονείς, συμπτώματα προβληματικής συμπεριφοράς, κ.ά.¹⁻⁴

Δυστυχώς, στη σύγχρονη πραγματικότητα, παρότι έχουν αλλάξει πολλά στο τομέα της διαπαιδαγώγησης, η επιβολή της σωματικής τιμωρίας, που συχνά μετατρέπεται σε σωματική κακοποίηση έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνών.¹⁻⁴

Σύμφωνα με την Unicef:⁴ Σχεδόν 3.500 παιδιά κάτω των 15 ετών πεθαίνουν κάθε χρόνο από κακομεταχείριση (κακοποίηση και παραμέληση) στο Βιομηχανικό Κόσμο. Δύο

παιδιά πεθαίνουν από κακοποίηση και παραμέληση κάθε εβδομάδα στην Γερμανία και την Αγγλία, τρία κάθε εβδομάδα στη Γαλλία, τέσσερα κάθε εβδομάδα στην Ιαπωνία και 27 κάθε εβδομάδα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο κίνδυνος θανάτου από κακομεταχείριση είναι κατά προσέγγιση τρεις φορές μεγαλύτερος για τα παιδιά κάτω του ενός έτους από ότι είναι για τα παιδιά ηλικίας 1-4 ετών, που με τη σειρά τους αντιμετωπίζουν διπλάσιο κίνδυνο από τα παιδιά ηλικίας 5 - 14 ετών. Μια μικρή ομάδα χωρών και συγκεκριμένα η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Νορβηγία, παρουσιάζουν εξαιρετικά λίγα περιστατικά παιδικών θανάτων από κακομεταχείριση.

Σε διάφορα μέρη του κόσμου παρατηρούνται διαφορές ως προς την επιβολή σωματικής τιμωρίας, οι οποίες απορρέουν κυρίως από τη διαφορετική άποψη και στάση των γονέων και την πολιτισμική παράδοση κάθε χώρας. Οι πεποιθήσεις των γονέων ευθύνονται για την επιβολή της σωματικής τιμωρίας, τη συχνότητα επιβολής και τη σκληρότητα.

Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τις απόψεις γονέων για την επιβολή σωματικής τιμωρίας είναι οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, το βιοποριστικό άγχος, οι προηγούμενες εμπειρίες, όπως επίσης η κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών και αλκοολισμός.⁵⁻⁹

Ωστόσο, από τη βιβλιογραφία υποστηρίζεται, ότι παγκοσμίως τόσο οι απόψεις των γονέων όσο και η συχνότητα επιβολής της σωματικής τιμωρίας δεν είναι απόλυτα γνωστές αφενός λόγω έλλειψης κοινών ορισμών και ερευνητικών μεθοδολογιών και συνεπώς έλλειψη συγκρίσιμων στοιχείων, αφετέρου λόγω απροθυμίας αναφοράς στις αρχές. Σε κάποιες χώρες, το θέμα της βίας κατά των παιδιών συμπεριλαμβανομένης και της παιδικής τιμωρίας είναι χαμηλής πολιτικής προτεραιότητας.⁵⁻⁹

Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτες αναφορές στη σωματική τιμωρία ξεκινούν από την Ελληνική μυθολογία, όπου ο Κρόνος ως ηγέτης και ο νεότερος της πρώτης γενεάς των τιτάνων, νίκησε τον πατέρα του, τον Ουρανό, και κυβέρνησε κατά τη διάρκεια της μυθολογικής χρυσής εποχής, έως ότου νικήθηκε από το γιο του, τον Δία.¹⁰⁻¹³

Επίσης, σύμφωνα με τη νομοθεσία του Λυκούργου στον Καιάδα ρίχνονταν όλα τα νεογέννητα ανάπηρα ή καχεκτικά μωρά ώστε να μην αποτελούν εμπόδιο όταν αργότερα θα μεγάλωναν για την πολιτεία της Σπάρτης, η

οποία έπρεπε να αποτελείται μόνο από εύρωστους δυνατούς και σκληραγωγημένους άντρες.^{6,10-13}

Η ιστορία της σωματικής τιμωρίας είναι ένα συναρπαστικό χρονικό. Κατά τη διάρκεια του 16ου και του 17ου αιώνα, το μαστίγωμα και το χτύπημα παιδιών ήταν συνήθεις πρακτικές, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις αποικίες της Αμερικής. Το δικαίωμα των γονιών να χρησιμοποιούν βία σπάνια αμφισβητούνταν και ο αποικιακός «νόμος για τα πεισματάρικα παιδιά» επέτρεπε στους γονείς να χτυπάνε ή ακόμη και να σκοτώνουν πεισματάρικα παιδιά.^{6,10-13}

Η πρακτική «μαστίγωσης» των παιδιών με αντικείμενα έπαψε να είναι δημοφιλής πριν το 1830 καθώς το «ξύλο» αποκτούσε μεγαλύτερη αποδοχή. Ο νέος τρόπος σκέψης σχετικά με τη σωματική τιμωρία πιθανόν να κορυφώθηκε κατά τη διάρκεια των εκτεταμένων μεταρρυθμίσεων της δεκαετίας του 1870 στις Ηνωμένες Πολιτείες όταν η σκληρότητα κατά των παιδιών ανακαλύφθηκε από τους ειδικούς, τις υπηρεσίες και τα μέσα ενημέρωσης. Ως επακόλουθο αυτών των μεταρρυθμίσεων, η παιδική κακοποίηση επαναπροσδιορίστηκε ως ένα είδος οικογενειακού προβλήματος και οι γονείς έγιναν πιο επιεικείς με τα παιδιά τους και λιγότεροι σκληροί στην τιμωρία τους, ενώ το 1889 ιδρύεται στο Λονδίνο η «Εθνική Εταιρεία για την πρόληψη της σκληρότητας στα παιδιά».^{6,10-13}

Τα χρόνια μεταξύ του 1890 και του 1920 παρατηρείται έντονη ανησυχία για τα δικαιώματα των παιδιών και αρχίζει να γίνεται ολοένα και περισσότερο αντιληπτό, ότι απαιτείται μια σειρά μεταρρυθμίσεων για την προστασία των παιδιών από τη σκληρή συμπεριφορά τόσο στο σπίτι όσο και σε εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το ίδιο χρονικό διάστημα, η σωματική τιμωρία στα δημόσια σχολεία άρχισε να απορρίπτεται καθώς η πλειοψηφία των δασκάλων ήταν εντελώς αντίθετοι στη σωματική τιμωρία, ή τη δέχονταν μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.^{6,10-13}

Κατά τις δεκαετίες του 1920 και 1930 με την έλευση της Φροϋδικής ψυχιατρικής και την αυξανόμενη ενημέρωση της κοινής γνώμης με τις έρευνες, η σωματική τιμωρία άρχισε να αποτελεί θέμα παιδιατρικού ενδιαφέροντος. Στις αρχές της δεκαετίας του '30 άρχισε να διαφαίνεται, ότι για την επιβολή της σωματικής τιμωρίας ευθύνονταν και άλλοι παράγοντες, όπως η μειωμένη συμμετοχή και των δυο γονέων στην φροντίδα των παιδιών και ταυτόχρονα οι μειωμένοι οικονομικοί πόροι.^{6,10-13}

Λίγο αργότερα, το 1946 ο παιδο-ακτινολόγος Caffey εξέφρασε για πρώτη φορά την υπόνοια, ότι ορισμένα παιδιά που παρουσιάζουν χρόνια υποσκληρίδια αιματώματα και επανειλημμένα κατάγματα, κακοποιούνται σκόπιμα από ενήλικους. Ωστόσο, έως τη δεκαετία του 1950, η

σωματική τιμωρία ήταν αποδεκτή ως μια ενδεδειγμένη μορφή παιδικής καθοδήγησης.^{6,10-13}

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 20 Νοεμβρίου 1959 ψήφισε ομόφωνα την Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού το κείμενο της οποίας κλήθηκαν τα κράτη μέλη αφενός να φροντίσουν να το δημοσιεύσουν αφετέρου να φροντίσουν την κυκλοφορία του, της αναγνώρισης - ερμηνείας του κυρίως στα σχολεία και πάσης φύσεως εκπαιδευτικά ιδρύματα, ανεξάρτητα της μορφής του πολιτεύματος της χώρας. Στην συνθήκη ως παιδιά ορίζονται όλοι κάτω των 18 ετών. Το επίσημο κείμενο της Διακήρυξης αυτής έγινε στις πέντε επίσημες γλώσσες του ΟΗΕ (Αγγλική, Γαλλική, Ισπανική, Κινεζική και Ρωσική).^{6,10-13}

Μετά τη δεκαετία του 1960 και την «ανακάλυψη» της παιδικής κακοποίησης, το ενδιαφέρον των ειδικών άρχισε να στρέφεται προς τις αρνητικές επιπτώσεις της σωματικής τιμωρίας στα συναισθήματα, στη συμπεριφορά και τις σχέσεις ενός παιδιού. Ταυτόχρονα, παρατηρήθηκε προβληματισμός για τη χρήση της σωματικής τιμωρίας όσον αφορά στην αποτελεσματικότητά της παρά στην ηθική. Επίσης, την ίδια εποχή και συγκεκριμένα το 1962, περιγράφηκε για πρώτη φορά το σύνδρομο Battered-child syndrome, που συνδύαζε χαρακτηριστικές κακώσεις, συνήθως σε διάφορα στάδια

επούλωσης, ειδική συμπεριφορά των γονέων ή αυτών που είχαν την αποκλειστική φροντίδα των παιδιών και ειδικές κοινωνικές συνθήκες.^{6,10-13}

Η δεκαετία του 70, σε συνδυασμό με το γενικότερο κλίμα φιλελευθερισμού εκείνης της εποχής ενοχοποίησε τις σωματικές τιμωρίες. Σε πολλές χώρες θεσπίζονται νόμοι για την προστασία των παιδιών και ειδικότερα στην Αυστρία και στις Σκανδιναβικές χώρες κάθε μορφή σωματικής τιμωρίας έχει ρητά απαγορευθεί και ποινικοποιηθεί.^{6,10-13}

Το 1989 υπογράφεται και ψηφίζεται η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, από την οποία, ιδιαίτερα τα άρθρα 19 και 34, αφορούν αντίστοιχα την προστασία του παιδιού από κάθε μορφή βίας γενικά και ειδικά από τη σεξουαλική βία. Τον Σεπτέμβριο του 1990, στο Παγκόσμιο Συνέδριο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, που γίνεται στην Αβάνα, διατυπώνονται οι Συστάσεις της Γενικής Γραμματείας του Οργανισμού, με την ονομασία "Αρχές του Riyard" οι οποίες αφορούν άμεσα την πρόληψη της κακοποίησης και της οικογενειακής βίας. Οι διεθνείς οργανισμοί αναγνωρίζουν και αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της κακοποίησης των παιδιών και της ενδοοικογενειακής βίας σε όλες τις μορφές της, ενώ είναι σημαντικό το γεγονός ότι τα προβλήματα αυτά δεν τα

αντιμετωπίζουν ως ατομικές πρακτικές, αλλά ως κοινωνικά φαινόμενα.^{6,10-13}

Παρότι, οι πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα σηματοδότησαν μια βαθιά αλλαγή στην «γνώση» των ειδικών για τη χρήση της σωματικής τιμωρίας, όπως επίσης και μια αλλαγή στις μορφές αλληλεπίδρασης πολλών οικογενειών, εντούτοις έως σήμερα η επιβολή της σωματικής τιμωρίας αποτελεί ένα φλέγων θέμα.

Σωματική τιμωρία

Η σωματική τιμωρία αποτελεί την πιο ευρέως διαδεδομένη και αποδεκτή πρακτική πειθαρχίας των παιδιών, παγκοσμίως. Στη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας, η οποία συμπίπτει με την ψήφιση της Σύμβασης του Ο.Η.Ε. για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η χρήση της σωματικής τιμωρίας, ως μέθοδος πειθαρχίας στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών στα πλαίσια του γονικού ρόλου έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας, κοινωνικής πολιτικής, νομοθετικών αλλαγών και κινητοποιήσεων σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες.⁴⁻⁶

Σύμφωνα με την Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η σωματική τιμωρία αποτελεί παραβίαση των δικαιωμάτων των παιδιών ως προς το σεβασμό της σωματικής τους ακεραιότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους και της ίσης προστασίας τους σύμφωνα με το νόμο. Τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτούν την εξάλειψη όλων των μορφών

σωματικής τιμωρίας, όσο ελαφριές κι αν είναι, καθώς και όλες τις άλλες απάνθρωπες και ταπεινωτικές τιμωρίες.⁴⁻⁶

Οι χώρες που μέχρι σήμερα έχουν απαγορεύσει με νόμο την σωματική τιμωρία των παιδιών είναι οι ακόλουθες: Σουηδία, Φινλανδία, Δανία, Ισλανδία, Νορβηγία, Κύπρος, Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Γερμανία, Ολλανδία, Λετονία, Ουγγαρία, Κροατία, Αυστρία, Βουλγαρία, Μολδαβία, Ρουμανία, Ουκρανία. Είναι όμως σημαντικό να επισημανθεί, ότι διεθνώς τα διαθέσιμα στοιχεία είναι σε μεγάλο βαθμό ανόμοια και δεν είναι σκόπιμο να συγκρίνονται, αφού οι έρευνες έχουν διεξαχθεί από διαφορετικούς φορείς και με διαφορετικές επιστημονικές μεθόδους και εργαλεία.⁴⁻⁶

Ο ορισμός της σωματικής τιμωρίας δόθηκε από τον Straus, ο οποίος θεωρούσε, ότι σωματική τιμωρία είναι: «η χρήση σωματικής βίας που αποσκοπεί στην πρόκληση πόνου αλλά όχι τραυματισμού σ' ένα παιδί με στόχο τον σωφρονισμό ή έλεγχο της συμπεριφοράς του παιδιού». Οι περισσότερες τιμωρίες αφορούν χτύπημα με το χέρι όπως χαστούκι, ή με ένα αντικείμενο, όπως - μαστίγιο, ξύλο, ζώνη, παπούτσι, ξύλινη κουτάλα κ.ά., ή αφορούν άλλες μορφές όπως κλωτσιά, τράβηγμα μαλλιών και αυτιών, ταρακούνημα, πέταγμα των παιδιών, γρατσούνισμα, τσίμπημα, δάγκωμα, παραμονή σε άβολες θέσεις, κάψιμο, ζεμάτισμα ή την υποχρεωτική κατάποση, όπως καυστικών μπαχαρικών.⁷⁻¹⁰

Η σωματική τιμωρία είναι πάντοτε ταπεινωτική, ενώ κάποιες μορφές είναι απάνθρωπες, όπως για παράδειγμα τιμωρίες που μειώνουν, ταπεινώνουν, υποτιμούν, καταστύουν εξιλαστήριο θύμα, απειλούν, φοβίζουν ή γελοιοποιούν το παιδί. Επίσης, σχετίζεται με τεράστιες και ποικίλες αρνητικές επιπτώσεις, ενώ το μοναδικό πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου επιβολής πειθαρχίας είναι η άμεση συμμόρφωση του παιδιού. Η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει, ότι η επιβολή σωματικής τιμωρίας μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τα δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, στην ανάπτυξη, στην υγεία και ακόμα και το δικαίωμα στη ζωή. Αναλυτικότερα, η σωματική τιμωρία, επιδρά αρνητικά στη συμπεριφορά των παιδιών και σχετίζεται με αρνητικές συνέπειες, όπως αντικοινωνική συμπεριφορά, εμφάνιση ψυχολογικών διαταραχών, χαμηλή σχολική επίδοση, προβλήματα κοινωνικοποίησης, Επιπροσθέτως, αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου για χρήση σωματικής βίας στην ενήλικη ζωή αφενός διότι τα παιδιά έχουν την τάση να επαναλαμβάνουν την ανεπιθύμητη συμπεριφορά αφετέρου διότι διδάσκει τα παιδιά, ότι η βία είναι αποδεκτή και κατάλληλη στρατηγική για την επίλυση διαφορών.¹⁰⁻¹⁷

Επίσης, από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας διαφαίνεται, έντονη ανησυχία για την επιβολή σωματικής τιμωρίας διότι συχνά οδηγεί σε σωματική κακοποίηση αφού

τα όρια μεταξύ του επιτρεπτού σωφρονισμού και της υπερβολικής βίας είναι δυσδιάκριτα. Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι η σωματική κακοποίηση είναι δύσκολο να οριστεί με σαφήνεια λόγω των διαφορών που υπάρχουν στις συνήθειες και στις στάσεις των ανθρώπων όσον αφορά στην ανατροφή των παιδιών στις διάφορες χώρες.¹⁰⁻¹⁷ Τα κλινικά ευρήματα που εμφανίζει η σωματική τιμωρία στα παιδιά συνοψίζονται στα εξής:

- Μελανιές ή σημάδια από χτύπημα
- Διαστρέμματα, εξάρθρωσεις, δαγκώματα, κοψίματα
- Κατάγματα στο κεφάλι και στα άκρα, ιδιαίτερα σε βρέφη
- Πληγές ή εκδορές
- Δηλητηρίαση
- Κακώσεις από τράνταγμα σε βρέφη, π.χ. αιμορραγία αμφιβληστροειδούς
- Υποσκληρίδιο αιμάτωμα
- Εσωτερικές κακώσεις
- Κάψιμο από τσιγάρο ή άλλα εγκαύματα.⁶

Γενικότερα, η σωματική τιμωρία ως μια πράξη που προκαλεί πόνο αποτελεί μια μορφή της κακοποίησης των παιδιών. Η κακοποίηση ή κακομεταχείριση του παιδιού περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν

δυνάμει βλάβη που αφορά στη ζωή και στην ανάπτυξη του παιδιού. Συγκεκριμένα οι μορφές κακοποίησης είναι:¹⁴⁻²⁰

- Σωματική κακοποίηση
- Παραμέληση
- Σεξουαλική κακοποίηση
- Ψυχολογική – Συναισθηματική κακοποίηση – παραμέληση
- Κακοποίηση από Υπηρεσίες
- Έκθεση σε σκληρές βίας
- Σωματική τιμωρία
- Βία μεταξύ ανηλίκων (“Bullying”)
- Κακοποίηση – παραμέληση των παιδιών σε Ιδρύματα
- Παιδική εργασία
- Σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων
- Παιδική κακοποίηση μέσω του Διαδικτύου

Η σωματική τιμωρία δε αποτελεί σωστή μέθοδο διαπαιδαγώγησης, ίσως η μόνη αποδεκτή περίπτωση όπου μπορεί να εφαρμοσθεί είναι όταν μία συμπεριφορά του παιδιού θέτει σε κίνδυνο τη σωματική του ακεραιότητα (πχ πάει να πηδήξει από το μπαλκόνι).

Παρότι η σωματική τιμωρία εφαρμόζεται ευρέως, εντούτοις αποτελεί τη πιο αμφίβολη προσέγγιση πειθαρχίας, ενώ προτείνονται άλλοι θετικότεροι τρόποι για την ανάπτυξη των παιδιών, οι οποίοι συμβάλλουν αποτελεσματικά στη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης και αμοιβαίου σεβασμού. Η παιδαγωγική αξία της σωματικής τιμωρίας αμφισβητείται σημαντικά διότι υποτιμά τη

δύναμη και τα ευεργετικά αποτελέσματα του λόγου, εξαίρει τη σωματική υπεροχή, διδάσκει στα παιδιά, ότι η χρήση σωματικής δύναμης αποτελεί θεμιτό μέσο επίλυσης προβλημάτων και καταμαρτυρεί, ότι η παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι επιτρεπτή προκειμένου να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος.¹⁴⁻²⁰

Επίσης, η επιβολή σωματικής τιμωρίας καταστρέφει τη σχέση γονέων -παιδιών και γενικότερα δεν ενισχύει την επικοινωνία στους κόλπους της οικογένειας ούτε ενθαρρύνει τα παιδιά να φέρονται ευγενικά. Με τη σωματική τιμωρία τα παιδιά δεν μαθαίνουν γιατί η συμπεριφορά τους ήταν λάθος ή πως θα μπορούσαν να φερθούν διαφορετικά στο μέλλον. Όταν ένα παιδί σταματάει να κάνει κάτι επειδή φοβάται ότι θα το δείρουν και όχι επειδή έχει κατανοήσει ότι πρέπει να αλλάξει τη συμπεριφορά του θα κάνει πάλι τα ίδια μόλις οι γονείς φύγουν από το δωμάτιο ή όταν πιστέψει ότι δεν πρόκειται να τιμωρηθεί. Συνεπώς, η σωματική τιμωρία δεν μπορεί να διακόψει βραχυπρόθεσμα τη δύσκολη συμπεριφορά ενός παιδιού, αλλά μακροπρόθεσμα μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της άσχημης συμπεριφοράς. Υπάρχουν πολλοί καλύτεροι και περισσότερο αποτελεσματικοί τρόποι προκειμένου το παιδί να μπορεί να διακρίνει το σωστό από το λάθος. Ακόμη και γονείς που έχουν χρησιμοποιήσει στο παρελθόν τη σωματική τιμωρία παραδέχονται ότι δεν είναι τρόπος

ελέγχου με ικανοποιητικά ή μόνιμα αποτελέσματα.²⁰⁻²⁵

Εκτός από την επιβολή σωματικής τιμωρίας, άλλοι τρόποι τιμωρίας ή γονικής συμπεριφοράς που μπορεί να βλάψουν ένα παιδί είναι οτιδήποτε έχει να κάνει με εξευτελισμό, ταπείνωση, εκφοβισμό ή τραυματισμό, κ.ά. Όλα αυτά έρχονται σε πλήρη αντίθεση με αυτό που αποζητούν παιδιά και γονείς και αποτελούν μη-αποτελεσματικές μεθόδους πειθαρχίας, που υπονομεύουν τις σχέσεις μέσα στην οικογένεια.²⁰⁻²⁵

Στη σύγχρονη εποχή, όπου η οικογένεια διαφέρει πολύ από το παραδοσιακό μοντέλο πυρηνικής οικογένειας του παρελθόντος έχουν έρθει στο προσκήνιο νέες αντιλήψεις που αφορούν τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Από την άλλη πλευρά, η αντίληψη των παιδιών έχει επίσης αλλάξει καθώς δεν αντιμετωπίζονται πλέον ως μελλοντικοί ενήλικες, αλλά ως ενεργά και συμβάλλοντα μέλη της οικογένειας και της κοινωνίας. Τα παιδιά έχουν πλήρη δικαιώματα και πρέπει να παρέχεται πληροφόρηση και ενημέρωση σε όλα τα θέματα που τα επηρεάζουν άμεσα. Είναι ευθύνη των γονιών να τα βοηθούν να υλοποιήσουν αυτή τη δυνατότητα.¹⁴⁻²⁰

Οι γονείς θα πρέπει να χρησιμοποιούν επαγγελματικές υπηρεσίες που τους υποστηρίζουν στον γονικό τους ρόλο άμεσα, όπως σχολές εκπαίδευσης και ομάδες συμβουλευτικής γονέων, ή έμμεσα, όπως

ψυχοθεραπεία ζευγαριού. Η αναζήτηση βοήθειας, είναι δείγμα υπευθυνότητας, όχι αδυναμίας. Για να μπορούν να παράσχουν αποτελεσματική γονική φροντίδα, επαφή και καθοδήγηση στα παιδιά τους, οι γονείς χρειάζονται πόρους και υποστήριξη. Τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίσουν, ότι αυτά είναι ευρέως διαθέσιμα στους γονείς και τους επαγγελματίες που εργάζονται με τα παιδιά.²⁰⁻²⁵

Συμπεράσματα

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες ολοένα και περισσότερες μελέτες καταδεικνύουν τις αρνητικές επιπτώσεις που επιφέρει στη ζωή των παιδιών η επιβολή σωματικής τιμωρίας.

Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι η απόρριψη της επιβολής σωματικής τιμωρίας ως μέσο πειθαρχίας θεωρείται πολυπαραγοντικό θέμα. Αναλυτικότερα, απαιτείται από την πολιτεία σχεδιασμός, χρηματοδότηση και υλοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των γονέων για την προώθηση θετικών μη βίαιων μεθόδων διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

Εξίσου σημαντική θεωρείται η ενθάρρυνση της επικοινωνίας γονέων –παιδιών και η απόρριψη κάθε παλιάς νοοτροπίας και πρακτικής, όπως επίσης η ανίχνευση και εκτίμηση γονέων υψηλού κινδύνου, κυρίως όσων είναι χαμηλού μορφωτικού και κοινωνικοοικονομικού επιπέδου.

Παράλληλα, η ενίσχυση του ρόλου του σχολικού κοινωνικού λειτουργού και του σχολικού ψυχολόγου, όπως επίσης και η ευαισθητοποίηση κάθε ατόμου που ασχολείται με παιδιά, όπως οι δάσκαλοι συμβάλει καθοριστικά στην ανίχνευση και αναγνώριση σημείων σωματικής κακοποίησης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. American Academy of Pediatrics Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. Guidance for effective discipline. Pediatrics 1998;101:723-7.
2. Elliman D, Lynch MA. The physical punishment of children. Arch Dis Child. 2000;83(3):196-8
3. Watkins D, Cousins J. Child physical punishment, injury and abuse (part two). Community Pract. 2005;78(9):318-21.
4. Διαδικτυακή σελίδα : http://www.unicef.gr/reports/inform/info_b1.php. Ημερομηνία πρόσβασης : 17-7-2010.
5. Διαδικτυακή σελίδα : <http://www.somatikitimoria.gr/ereuna.htm>. Ημερομηνία πρόσβασης : 17-7-2010.
6. Διαδικτυακή σελίδα : <http://www.padiatros.gr> Ημερομηνία πρόσβασης : 17-7-2010.
7. Χατζηφωτίου Σ. Ενδοοικογενειακή Βία κατά των γυναικών και παιδιών:

- Διαπιστώσεις και προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία. Εκδ. Τζιόλα, Θεσσαλονίκη, 2005.
8. Κακαβούλη Α. Ηθική ανάπτυξη και αγωγή. Τόμος Β'. έκδοση του συγγραφέα, Αθήνα, 1994.
9. Youssef R.M., Attia M.S., Kamel M.I. Children experiencing violence I: Parental use of corporal punishment. *Child Abuse and Neglect*, 1998; 22 (10): 959-974.
10. Davis PW, Chandler JL, Larossa R. "I've tried the switch but he laughs through the tears:" the use and conceptualization of corporal punishment during the Machine Age, 1924-1939. *Child Abuse Negl.* 2004;28(12):1291-310.
11. Parker J, Stimpson J. Πλήρης οδηγός για την ανατροφή και την ευτυχία των παιδιών σας. Μετάφραση: Κάκουρου Μ., Καλιοντζοπούλου Σ. Εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003.
12. Διαδικτυακή σελίδα : Ινστιτούτο Υγείας του παιδιού:http://www.ikpa.gr/portal_docs/publication/picture/9_350.pdf. Ημερομηνία πρόσβασης : 2-8-2010
13. Παναγόπουλος Α. Η συμπεριφορά του παιδιού και η αρχή της πειθαρχίας. Διαδικτυακή σελίδα : paidiatriki.googlepages.com/Peitharxia.pdf Ημερομηνία πρόσβασης : 2-8-2010
14. Vlais-Cicvaric I, Prpic I, Boban M, Korotaj Z. Children's reflections on corporal punishment .*Public Health*, 2007;121 (3): 220-222
15. WHO. (2002). Child abuse and neglect by parents and caregivers. World report on violence and health 2000;. Geneva, Switzerland: WHO, 2000.
16. Regalado M, Sareen H, Inkelas M, Wissow LS, Halfon N. Parents' discipline of young children: results from the National Survey of Early Childhood Health. *Pediatrics*. 2004;113(6 suppl pt 2):1952-1958. 32.
17. Straus MA, Kantor GK. Corporal punishment of adolescents by parents: a risk factor in the epidemiology of depression, suicide, alcohol abuse, child abuse, and wife beating. *Adolescence*. 1994;29(115):543-61.
18. Mulvaney MK, Mebert CJ. Parental corporal punishment predicts behavior problems in early childhood. *J Fam Psychol*. 2007;21(3):389-97.
19. Bauman L.J, Friedman S.B. Corporal punishment. *Pediatric Clinics of North America*, 1998; 45, 403-412.
20. Gracia E, Herrero J. Beliefs in the necessity of corporal punishment of children and public perceptions of child physical abuse as a social problem. *Child Abuse Negl.* 2008 ;32(11):1058-62.
21. Ashton V. The relationship between attitudes toward corporal punishment and the perception and reporting of child

- maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 2001;25,389-399.
22. Tirosh E, Shechter S.O., Cohen A, Jaffe M. Attitudes towards corporal punishment and reporting of abuse. *Child Abuse & Neglect*, 2003;27, 929-937.
23. Tang CS. Corporal punishment and physical maltreatment against children: a community study on Chinese parents in Hong Kong. *Child Abuse Negl.* 2006;30(8):893-907.
24. Ateah CA, Secco ML, Woodgate RL. The risks and alternatives to physical punishment use with children. *J Pediatr Health Care.* 2003;17(3):126-32.
25. Horn IB, Joseph JG, Cheng TL. Nonabusive physical punishment and child behavior among African-American children: a systematic review. *J Natl Med Assoc.* 2004;96(9):1162-8.